

Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej (2007–2009). Prawo diecezjalne Kościoła Kaliskiego, Wyd. Kuria Diecezjalna, Kalisz 2009, ss. 425.

Diecezja kaliska jest jedną z najmłodszych w Polsce, gdyż powstała na mocy bulli papieskiej *Totus Tuus Poloniae Populus* z dnia 25 marca 1992 r.¹ Wtedy, oprócz bulli papieskiej, jednocześnie weszły w życie dwa inne dokumenty prawne, a mianowicie *Dekret wykonawczy* w związku z decyzjami Ojca Świętego Jana Pawła II zawartymi w bulli² oraz *Dekret* ustalający granice nowych diecezji i prowincji kościelnych w Polsce³. To właśnie w konsekwencji tych trzech dokumentów prawnych została przeprowadzona w 1992 r. reorganizacja diecezji i prowincji kościelnych w Polsce, w wyniku której powstała m.in. diecezja kaliska. W latach 2007–2009 obradował I Synod Diecezji Kaliskiej. Uchwały synodalne zostały promulgowane przez biskupa kaliskiego Stanisława Napierałę 25 marca 2009 r., tj. w uroczystość Zwiastowania Pańskiego oraz w 17. rocznicę powstania diecezji. Odtąd stały się one prawem partykularnym Kościoła kaliskiego i zostały opublikowane staraniem Kurii Diecezjalnej w Kaliszu w 2009 r.

Jak doszło do zwołania synodu? biskup kaliski 6 marca 2006 r. spotkał się z Radą Kapłańską, aby zgodnie z wymogami prawa wysłuchać jej zdania odnośnie do zamiaru zwołania synodu diecezjalnego⁴. Rada Kapłańska dała pozytywną opinię i biskup kaliski rozpoczął przygotowania w diecezji. 19 lutego 2007 r. Pasterz kaliski powołał 16 roboczych Komisji Synodalnych i ustanowił ich przewodniczących. Zatwierdził też logo synodu, hasło (*Jednoczy nas miłość*) oraz modlitwę, którą odmawiano w całej diecezji w okresie przygotowania i trwania synodu. Oto wykaz wszystkich komisji roboczych, którym zostały przydzielone szczegółowe zagadnienia według następujących spraw:

¹ Jan Paweł II, *Bulla „Totus Tuus Poloniae Populus”*, „Acta Apostolicae Sedis” 84 (1992), s. 1099–1112; „Diecezja Kaliska. Pismo Kurii Diecezjalnej” 1 (1992), s. 5–22.

² *Dekret wykonawczy w związku z decyzjami Ojca Świętego Jana Pawła II zawartymi w Bulli „Totus Tuus Poloniae Populus”*, „Diecezja Kaliska. Pismo Kurii Diecezjalnej” 1 (1992), s. 48–49.

³ *Dekret o ustaleniu granic nowych diecezji i prowincji kościelnych w Polsce oraz przynależności metropolitalnej poszczególnych diecezji*, „Diecezja Kaliska. Pismo Kurii Diecezjalnej” 1 (1992), s. 23–39.

⁴ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 461 § 1.

1) Struktury hierarchicznej Kościoła diecezji kaliskiej; 2) Struktury administracyjnej; 3) Wspólnot życia konsekrowanego; 4) Wiernych świeckich; 5) Kształcenia i formacji duchowieństwa; 6) Kształcenia i formacji świeckich; 7) Życia i posługi osób duchownych; 8) Przepowiadania Słowa Bożego; 9) Sakramentów świętych; 10) Duszpasterstwa; 11) Kultu Bożego; 12) „Caritas”; 13) Miejsc świętych; 14) Dóbr kościelnych; 15) Troski o zabytki kultury i archiwalia; 16) Mediów.

Następnie, 25 marca 2007 r. w katedrze kaliskiej miało miejsce uroczyste ogłoszenie i podpisanie *Dekretu* powołującego i otwierającego I Synod Diecezji Kaliskiej. W okresie od 25 marca 2007 do 25 marca 2008 r. Komisje Synodalne pracowały nad projektami *Statutów* i *Aneksów*. Po roku od ogłoszenia synodu projekty zostały uzgodnione z biskupem, wydrukowane jako *Propozycje dokumentów i aneksów (wersja robocza)* i rozesłane do wszystkich parafii diecezji. Celem rozesłania projektów było zapoznanie się z nimi przez duchownych i wiernych, konsultacja i przesłanie sugestii do Komisji Głównej Synodu. Wersja robocza dokumentów i aneksów została uzupełniona po uwzględnieniu sugestii, jakie napłynęły z parafii, i przystąpiono do obrad sesji plenarnych I Synodu Kaliskiego. W sumie miały miejsce cztery sesje plenarne synodu, a podczas każdej z nich debatowano nad czterema projektami przygotowanymi i zgłoszonymi przez komisje robocze. Ostatecznie 25 marca 2009 r. w katedrze kaliskiej, w uroczystość Zwiastowania Pańskiego, został zamknięty I Synod Kaliski. Wtedy J.E. ks. bp prof. dr hab. Stanisław Napierała, biskup kaliski, promulgował Statuty Synodu i wyznaczył Święto Najświętszej Rodziny, 27 grudnia 2009 r. jako dzień, od którego zaczną one obowiązywać.

Statuty I Synodu Kaliskiego zostały wydane staraniem Kurii Diecezjalnej w Kaliszu w 2009 r., bezpośrednio po zakończeniu synodu, aby w czasie *vacatio legis* służyły zapoznaniu się z nimi przez duchowieństwo i cały Lud Boży Kościoła kaliskiego. *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej (2007–2009). Prawo Kościoła Kaliskiego* to zbiór prawa partykularnego. Publikacja zawiera trzy zasadnicze części: *Statuty* (s. 7–151), *Aneksy* (s. 153–322) i *Dokumentację* (s. 323–404). Ponadto, na początku jest zamieszczony *Dekret* biskupi promulgujący synod, a na końcu bardzo przydatny *Indeks rzeczowy* (s. 405–420).

Pierwsza część publikacji to *Statuty*, czyli zbiór ustaw prawa partykularnego w formie 799 statutów. *Statuty* są podzielone na 16 rozdziałów tematycznych: I. *Struktura hierarchiczna Kościoła Kaliskiego* (s. 9–18); II. *Struktura administracyjna* (s. 19–23); III. *Duszpasterstwo* (s. 24–44); IV. *Kształcenie i formacja duchownych* (s. 45–50); V.

Życie i posługa duchownych (s. 51–57); VI. *Wspólnoty życia konsekrowanego* (s. 58–61); VII. *Katolicy świeccy* (s. 62–68); VIII. *Kształcenie i formacja świeckich* (s. 69–71); IX. *Przepowiadanie Słowa Bożego* (s. 72–81); X. *Sakramenty święte* (s. 82–112); XI. *Dzieła charytatywne* (s. 113–117); XII. *Kult Boży* (s. 118–122); XIII. *Miejsca święte* (s. 123–133); XIV. *Dobra kościelne* (s. 134–144); XV. *Troska o zabytki kultury i archiwalia* (s. 145–146); XVI. *Media* (s. 147–151).

Drugą obszerną część publikacji stanowią *Aneksy do Statutów Synodu*, które są także zbiorem prawa diecezjalnego, ale promulgowanego przed synodem, w czasie 17 lat istnienia diecezji kaliskiej. Zbiór 46 *Aneksów* stanowią statuty, regulaminy, instrukcje, dekryty czy formularze wcześniej zatwierdzone przez biskupa diecezjalnego, a uwzględnione w obradach synodu i ostatecznie włączone do zbioru prawa partykularnego diecezji kaliskiej.

Trzecia część publikacji to obszerna *Dokumentacja* wszystkich etapów trwania I Synodu Kaliskiego. Ma ona charakter historyczno-kronikarski i z oczywistych względów nie należy do zbioru prawa. Powyższa część jest ułożona chronologicznie i dokumentuje najważniejsze etapy trwającego dokładnie dwa lata synodu. Zawiera kronikę wydarzeń, ale przede wszystkim dokumenty, akty prawne, nazwiska osób powołanych na synod w charakterze członków czy gości zaproszonych, a nawet zawiera dokumentację w postaci fotografii.

Przedstawione *Prawo Diecezjalne Kościoła Kaliskiego* jest owocem nie tylko obrad I Synodu Kaliskiego, ale i 17 lat pracy i ewangelizacji w nowej diecezji. Jest dziełem jej pierwszego Pasterza, J.E. ks. biskupa Stanisława Napieraty, duchowieństwa, osób zakonnych oraz wiernych całej diecezji kaliskiej. Jej sytuacja u zarania była wyjątkowo trudna, gdyż powstała z sześciu części innych diecezji macierzystych: archidiecezji poznańskiej (9 dekanatów z około 320 tys. wiernych), diecezji włocławskiej (5 dekanatów z ok. 220 tys. wiernych), archidiecezji gnieźnieńskiej (3 dekanaty z ok. 90 tys. wiernych), diecezji częstochowskiej (3 dekanaty z ok. 50 tys. wiernych), archidiecezji wrocławskiej (2,5 dekanatu z ok. 45 tys. wiernych) i diecezji opolskiej (1,5 dekanatu z ok. 25 tys. wiernych)⁵. Diecezja kaliska należy do metropolii poznańskiej, rozciąga się na obszarze 10.800 km kw. i aktualnie liczy 758.500 wiernych z 504 prezbiterami diecezjalnymi. Podzielona jest administracyjnie na 33 dekanaty i 282 parafie⁶. Posiada

⁵ Por. *Dekret o ustaleniu granic nowych diecezji i prowincji kościelnych w Polsce*, s. 26.

⁶ Por. *Rocznik Diecezji Kaliskiej (2009)*, Kalisz 2009, s. 27.

Wyższe Seminarium Duchowne, Kurię Diecezjalną, Dom Księży Emerytów, Radio Diecezjalne, dwutygodnik „Opiekun” i inne instytucje i urzędy potrzebne do jej sprawnego funkcjonowania.

I Synod Diecezji Kaliskiej ma charakter przede wszystkim prawny. Kierunek wybrany przez Pasterza diecezji był absolutnie słuszny, gdyż należało ustalić szczegółowe normy prawa partykularnego dla nowej diecezji z uwzględnieniem *Kodeksu Prawa Kanonicznego* z 1983 r., norm Konferencji Episkopatu Polski czy choćby Instrukcji Kongregacji ds. Biskupów i Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów *De Synodis Dioecesanis* z 19 marca 1997 r. Jednocześnie kaliskim normom synodalnym nie można odmówić mocnego nachylenia duszpasterskiego, regulującego ważne zagadnienia życia kościelnego i duszpasterskiego posługiwania. Normy synodu są generalnie zwarte, przejrzyste, jasne i, co bardzo ważne, starają się objąć całość zagadnień dotyczących Ludu Bożego zamieszkującego na terytorium diecezji kaliskiej. Jest ona bowiem bardzo zróżnicowana, rozciąga się nie tylko na terenach południowej Wielkopolski, ale i częściowo Śląska, łącząc różne tradycje kulturowe i kościelne.

Na koniec nie pozostaje nic innego, jak wyrazić radość z faktu ustanowienia własnego prawa partykularnego przez młodą diecezję kaliską oraz życzyć jej Pasterzowi, prezbiterom diecezjalnym i zakonnym, osobom konsekrowanym i wszystkim wiernym świeckim, by jak najlepiej porządkowało ono życie społeczności kościelnej po to, aby takie wartości jak wiara, łaska, charyzmaty i miłość znajdowały naczelne miejsce w codziennym życiu. Prawodawcy Kościoła kaliskiego, członkom Komisji Głównej, sekretarzowi generalnemu synodu oraz członkom Komisji Synodalnych należą się także gratulacje. Wszystkim zaś zajmującym się prawem kanonicznym, zwłaszcza tematyką synodalną, omówioną pozycję należy szczerze polecić.

Ks. Zbigniew Cieślak